

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput CXXVI. Quicumque habens beneficium ecclesiasticum, cum Cura,
vel sine Cura, si post ex menses quàm illud obtinuerit, divinum Officium,
legitimo cessante impedimento, non dixerit, beneficiorum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

dispensando cum Monachis & Monasterio, satis innuit eos contra justitiam peccasse, dispensationeque indignis, ut à restitutionis obligatione liberarentur. Et quia pecunia, simoniacè accepta, restituenda est Ecclesiae, cujus bonorum summus dispensator est Papa, potest ex justa causa eam assignare illi ipsi, qui injustè accepit.

CAPUT CXXV.

Beneficiarij, non implentes officia beneficiorum suorum, ad fructuum restitutionem tenentur pro rata.

1203 **R**atio est, quia beneficium, sive jus percipiendi fructus, non datur nisi propter officium, cap. *quia per ambitiosum* de re script. in 6. Ille ergo qui non implet officium, jus non habet ad percipiendos beneficij fructus. Jure proinde eos retinere non potest.

1204 Hinc Parochi absentes à Parochiis suis (juxta Concilij Tridentini sess. 23. de reform. c. 1. decretum) pro rata temporis absentiae fructus suos non faciunt; nec totà conscientia, alià etiam declaratione non secutà, illos sibi detinere possunt; sed tenentur illos fabricae Ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare, uti declarat ibidem.

1205 Nec sufficit, quòd in Parochiis suis praesentes sint corpore, nisi oves suas agnoscant, pascantque Sacramentorum administratione, verbique divini praedicatione, & in caetera pastoralia munia incumbant: quia, ut optimè Synodus Ebroicensis anni 1576. *scimus in residentia Curatorum potius requiri personam industriam & diligentiam, quam corporis in eodem loco desidiam & inertiam; acque inter residentes numerandos potius, qui absentes corpore, spiritu, & assiduà speculatione gregi invigilant, quam qui praesentes corpore, seipsos pascent potius, quam gregem, cui scanaalo sunt.*

1206 Canonici etiam, & quicumque in Cathedralibus, aut Collegiatis Ecclesiis dignitates, praebendas, aut portiones obtinent, ultra tres menses quolibet anno ab eisdem Ecclesiis absentes, juxta idem Concilium sess. 24. c. 12. primo anno privandi sunt dimidià parte fructuum, quos ratione etiam praebendae ac residentiae fecerunt suos. Quòd si iterùm eadem usi fuerint negligentia, privandi sunt omnibus fructibus, quos eodem anno lucrati fuerint.

1207 Et quia distributiones quotidianae tribui non debent, nisi iis qui Officiis adfuerunt, exceptis illis quos infirmitas, seu justa & rationabilis corporis necessitas, aut evidens Ecclesiae utilitas excusaret, cap. *consuetudinem* de Cler. non resid. in 6. reliqui, quavis collusione aut remissione exclusi, his careant, juxta Bonifacii VIII. Decretum, quod incipit *consuetudinem*, ubi additur, quòd qui aliter de distributionibus ipsis quidquam receperit, ad omnium restitutionem teneatur, idque extenditur Tom. II.

ad distributiones etiam pro anniversariis defunctorum recipiendas

Sed quid si Choro quidem adsint corpore, sed Officij tempore fabulantes? Canonici in Choro confabulantes lucrari distributiones, docet Sanchez l. 2. Confil. c. 2. dub. 100. n. 2. *Iste enim* (inquit) *illis datur pro assistentia in Choro, & ut Choram suam praesentia auctorizem; sicut Clerici funus aliquod comitantes, licet confabulentur, licitè acquirunt stipendium: quia datur illis ut comitentur & auctorizem.* Sic ille; sed non sic Tridentinum sess. 24. c. 1. de reform. ubi sic: *Omnes verò divina per se, & non per substituutos, compellantur obire officia, atque in Choro ad psallendum instituto Hymnis & Cantibus Dei nomen reverenter, distinctè, devotèque laudare.* Ecce quomòdo eos oporteat Choro assistere ut distributiones licitè percipiant: utpote institutas ad promovendum Dei cultum, qui profectò fabulationibus in Choro non promovetur. Ineptà verò est Sancheziana comparatio: quia Canonici ad comitandum funus adhibentur honoris causa; Choro verò primariò interfunt, non honoris, sed orationis, & divini cultus reverenter ac devotè peragendi causa; quamquam nec illud videatur verum, Canonicos adhiberi ad comitandum funus solius honoris causa; imò etiam adhiberi videntur, ut pro defuncto orent, non ut fabulentur.

Punctator etiam, sive ille cui ex officio incumbit notare eos qui absque causa legitima non assistunt Choro, tenetur ad restitutionem, si eos non notet. Quia causa est quòd distributiones absentibus dentur, quibus non debentur, cum eorum praedicio, quibus jure debentur. Ipsis ergo de suo tenetur restituere; sicut & ille qui distributiones solvit, si solvat iis qui notati sunt à punctatore, juxta illud Concilij Mediolanensis IV. sub sancto Carolo Borromæo tit. de distributionibus: *Distributiones dividens non solvat iis qui notati sunt à punctatore, quin eas de suo tenetur Ecclesiae restituere.* Quare iste tenetur, nisi quia solvit iis quibus distributiones non debentur? At punctator causa est quòd ipsis solvantur. Tam ergo peccat contra justitiam, quam distributor: tam ergo punctator restituere tenetur, quam distributor.

CAPUT CXXVI.

Quicumque habens beneficium ecclesiasticum, cum Cura, vel sine Cura, si post sex menses quam illud obtinuerit, divinum Officium, legitimo cessante impedimento, non dixerit, beneficiorum suorum fructus pro rata omisse recitationis Officij, & temporis, suos non facit; sed eos, tamquam injustè perceptos, in fabricas Ecclesiarum hujusmodi beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare tenetur.

Verba sunt Pii V. Constitutione 135. 1219 quibus innovat id quod Leo X. in Sff

Concilio Lateranensi, Bullâ quæ incipit *superne dispositionis* §. 38. statuerat ut sequitur: *Statuimus quoque & ordinamus, ut quilibet habens beneficium cum Cura, vel sine Cura, si post sex menses ab obtento beneficio divinum Officium non dixerit, legitimo impedimento cessante, beneficiorum suorum fructus suos non faciat, pro rata omissionis recitationis Officii & temporis; sed eos, TAMQUAM INJUSTE PERCEPTOS, in fabricas Ecclesiarum hujusmodi beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneatur.*

1211 Circa quæ verba cum controverteretur, quid ibi beneficiorum nomine intelligeretur, Pius V. in prædicta Constitutione declaravit, præstimoniales portiones, & quæcumque alia beneficia, etiam nullum omnino servitium habentia, obtinentes, cum prædictis pariter contineri. *At quicumque personam, fructus, aut alias res ecclesiasticas, ut Clericus percipit, eum modo prædicto ad ascendendum Officium parvum B. Mariae Virginis decernimus obligatum, & pensionum, fructuum, rerumque ipsarum amissioni obnoxium.* Unde Toletus l. 2. c. 12. n. 2. per beneficium intelligi dicit quemcumque redditum ecclesiasticum, qui recipitur titulo clericali, & non potest nisi Clericis dari.

1212 Cum insuper dubitaretur, cujusmodi ratione prædictæ ratio sit habenda, idem Pontifex eadem Constitutione statuit, *ut qui Horas omnes Canonicas uno, vel pluribus diebus intermiserit, omnes beneficii seu beneficiorum suorum fructus, qui illi vel illis diebus responderent, si quotidie dividerentur; qui vero Matutinum tantum, dimidiam, qui harum singulas, sextam partem fructuum hujus aeternitatis, tamen aliquis Choro adductus, non recitans, omnibus Horis Canonicis cum aliis præfens adsit.*

1213 Quæ cum tam dilucidè sint à Pontifice explicata, mirum est tam varias, tamque à Pontificia declaratione alienas propositiones apud noviores Casuistas legi, exempli gratiâ apud Gobat de Sacram. tr. 5. sect. 1. Siquidem talis est propositio Escobarii, quam refert n. 583. à restitutione eximens Beneficiarium, qui post primum semestre Officium negligit semel bisve in anno. Sicut & opinio Joannis à Cruce, Possivini, & Lopez, pariter eximens culpabiliter omitterentem totum Officium octies vel decies in anno. Cum enim istos Pontifex non excipiat, nec ipsi excipere debuerunt, nec privatâ autoritate restringere generale Ecclesiæ præceptum.

1214 Talis quoque est propositio Henriquez, Sanchez, Tanneri, Bonacinae (apud eundem n. 584.) à restitutione liberans Parochum, Officium omitterentem, sicut & omnem alium Beneficiatum, qui, præter Officium Canonicum, habet alias functiones, quæ reverà merentur mercedem seu stipendium. Hanc opinionem non improbat Go-

batus, inò probat hæc ratio: esset enim nimis inæqualis seu conditio, seu pœna Curionis, & Canonici, si ille, præter conciones, & Sacramentorum administrationem, obligatus ficeret ter Sacrum nonnisi 150. ducatos, ac per duos menses non recitans Breviarium, deberet in fine anni spoliari sextâ parte illorum 150. ducatorum, id est 25. ducatis, æquè ac Canonicus Collegiatae Ecclesiæ, qui idem delictum commisisset. Curionum onus supra onus Canonico non ignoravit Concilium Lateranense, non ignoravit Pius V. nec tamen irrationabile, nec injustum judicavit, tam illos, quam istos obligare ad restitutionem fructuum beneficiorum suorum, pro rata, &c. idèque, non obstante onerum inæqualitate, declaravit, tam habentes beneficium cum Cura, quam sine Cura, ad dictam restitutionem teneri. Igitur Authores isti Concilio Lateranensi, & Constitutioni Pii V. in faciem contradicunt, ob ratiunculam, cujus imbecillitatem agnovissent, si perpendissent, nullum Beneficiatum, sive Curatum, sive non Curatum, ex Ecclesiæ dispositione habere jus ad fructus beneficii, nisi Horas recitet, uti constat ex allegatis verbis Pii V. & Concilii Lateranensis, aientis, *eos injustè percipi à non recitante*: tametsi enim Curatus alia insuper onera præstare debeat, equidem nisi & istis, & recitationis oneri satisfaciatur, jus ad beneficii fructus ipsi Ecclesiæ non confert. Si jus non habeat, nisi recitet: injustè ergo fructus percipit, dum non recitat. Atqui fructus injustè (id est absque jure) perceptos retinere non potest. Debet ergo restituere.

Hæc ratione convicti nonnulli, farentur quidem ipsum debere restituere; sed cavillantur, dicentes cum Henriquez de excommunic. c. 13. n. 2. Episcopum, vel Parochum non teneri ad restituendum omnes fructus diei quo recitationem omisit, sed quintam dumtaxat partem, postque reliquas partes in aliorum onerum compensationem retinere. Quam etiam doctrinam secutus est Trullench in Bullam l. 3. casu 2. & probabilissimam censet noster Lumbierus in suis observation. ad propositiones ab Alexandro VII. & Innocentio XI. damnatas n. 730. Sed manifesta videntur Pii V. verba in contrarium: siquidem loquens de Beneficiato, etiam cum Cura, expressè dicit, quòd qui Horas omnes Canonicas uno, vel pluribus diebus intermiserit, OMNES BENEFICII . . . FRUCTUS, QUI ILLI VEL ILLIS DIEBUS CORRESPONDENT . . . AMITTAT. Non ergo quintam dumtaxat partem.

A fortiori improbanda est opinio, quam n. 588. refert, probatque Gobat, post Sanchez, Medinam, & alium virum (inquit) doctum è Societate, quòd utique Canoni-

cus Tolëtanus, qui toto biennio ferias fecit Breviario suo, & tamen collegit quotannis è suo Canoniatu bis mille ducatos, tutus sit in conscientia, restituendo in universum quingentos, id est quartam partem fructuum. Quia etiam contra hoc nimis expressa sunt verba Pii V. & Concilii Lateranensis.

1217 Improbanda etiam 1°. opinio Filiutii, & Diana apud eumdem n. 590. eximentium à restitutione eum qui omisit notabilem partem unius Horæ, at non æquivalentem Horæ integræ. Hoc quidem *displicet Suario, & Palao*, inquit Gobat; *at non mihi, consideranti, penalem legem, qualis est de restitutione fructuum (hanc enim non imperat jus natura) esse strictè intelligendam; adeoque de actu consummato & perfecto moraliter: idèdque ad restitutionem non compellit Diana p. 5. r. 14. resol. 46. illum qui totas Laudes omittit: cum sint tantum pars Matutini.* At ista videtur luxuriantium ingeniorum placita, aliena à christiana simplicitate, quæ Concilii Lateranensis, & Pii V. Constitutiones planè (ut jacent) absque tot cavillationibus accipi debent. Enimverò à veritate aberrat Gobatus, aïens legem de restitutione fructuum esse penalem. Quia, ut benè Lumbicus noster n. 729. non in penam fieri debet restitutio, sed quia sic delinquens nullum habet legitimum jus ad eos fructus. Cum enim titulus retentionis & acquisitionis eorum sit recitatio quotidiana; hæc deficiente, bono titulo possideri non possunt. Alieni ergo sunt, debentque vero domino restitui. Unde ab Alexandro VII. damnata est (cum sua probatione) propositio dicens, quòd restitutio à Pio V. imposta Beneficiariis non recitantibus, non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam Judicis: eò quòd sit pœna.

1218 2°. improbanda est opinio Layman, & Tamburini, ab Officii recitatione liberantium eum, qui novus est Canonicus, atque ex consuetudine Capituli sui, nullos fructus recipit primo aut secundo anno. Quia hoc ipso quòd beneficium acceptavit, & habet possessionem illius, ex Ecclesiæ præscripto tenetur Officium recitare, sive fructus percipiat, sive non, ut proximè videbitur.

1219 3°. improbanda videtur opinio, inter Noviores fatis communis, quæ dicit Beneficiarium, cujus beneficium tenue est (id est quòd tertiam congruæ & mediocris sustentationis partem non fructificat) nec teneri Horas recitare, nec restituere, si omittat. Hanc opinionem meritò rejiciunt Navarrus, Sylvester, Illustrissimus Genetus, Castro-Palao, & communiter Antiqui. Talem profectò teneri ad Horarum recitationem docet S. Antoninus 3. p. tit. 13. c. 4. §. 42. his verbis: *Tenantur ex præcepto ad Horas Canonicas quilibet Clerici Beneficiarij, etiam non existentes in sacris; nec excusare se possunt ratione exiguitatis beneficii, si ex eo non percipiant* Tom. II.

sibi necessaria, sed imputent sibi ex quo se fecerunt ad illud intulari. Ita etiam Glossa in cap. Clericus dist. 91. Et ratio est; quia beneficium datur propter officium. Et idèd Concilium Lateranense generaliter, & absque exceptione, Beneficiarios obligat ad Horarum Canonicarum recitationem, & ad restitutionem, si non recitent. Mens itaque Ecclesiæ est, ut ecclesiastica beneficia neri conferantur, & fructus eorum non percipiantur, nisi cum onere recitandi divinum Officium; sicut Ecclesiæ mens est, ut sacri Ordines non conferantur, nisi cum onere servandi castitatem. Et idèd quisquis consentit in susceptionem beneficii, sive tenuis, sive pinguis, consentit in onus illud; sicut in onus servandæ castitatis consentit, quisquis consentit in susceptionem Ordinis sacri. Quia beneficium tenue equidem est beneficium, cap. 16. de præbend. in 6. recitationisque obligatio non sequitur beneficii tenuitatem vel pinguedinem, sed beneficium; quòd quisquis sponte acceptat, eo ipso acceptat onera illi annexa, sicut qui sciens & volens acceptat onus Missæ cum incongruo stipendio, vel pro parvo stipendio nomen dat militiæ, vel pauperem ducit uxorem: siquidem eo ipso acceptat onera matrimonii cum illa, onera militiæ, &c. Denique sicut Beneficiarius non excusatur à residentia beneficii annexa, ex eo quòd vitæ necessaria ex beneficio non recipiat (inquit Fagnanus ad cap. conquirente de Cler. non resid.) Sicut etiam vir tenetur ministrare necessaria uxori, quæ tamen est talis, quòd ei debitum reddere non valet (ait laudata Glossa) ita Clericus Beneficiarius, qui non percipit necessaria ab Ecclesiâ, tenetur officiare Ecclesiâ; licet pauper sit, & dicere cum Apostolo: "Scio abundare, & penuriam pati." Quam comparationem Hostiensis sic illustrat ad tit. de consecr. Eccles. §. 22. "Etiam si ab Ecclesiâ tenuem habeant sustentationem, sibi imputent quòd semel consenserunt: nam sicut vir tenetur ministrare necessaria uxori, etiam si debitum reddere non possit, 32. q. 5. can. quod proposuisti; sic talis Clericus, quamvis à sponsa sua spiritali debitum sustentationis non percipiat, tenetur eam officiare, &c."

Hinc consequenter dicendum, ad Horas recitandas etiam teneri Beneficiarium, qui voluntariè suscepit, vel voluntariè retinet beneficium quòd nullos fructus reddit. Sibi enim imputare debet quòd ob voluntariam illam susceptionem, vel retentionem, sine fructuum perceptione, teneatur ad Horas: cum in istud onus annexum eo ipso consenserit, quo se fecit illi beneficio intulari, eique insilit; cui tamen licet Ecclesiâ Horarum recitandarum onus non compenset per sustentationem; compensat per privilegia & honores, quibus Beneficiarij gaudent.

Per consequens audiendi non sunt novio- 1220
Sff 2

res Casuista, satis communiter aientes, ad Horas non teneri Beneficiatum, qui ob furum, sterilitatem anni, aquarum inundationem, grandinem, hostium incurfionem, &c. nihil percipit uno, alterove anno; vel (ut Layman l. 4. tr. 2. c. 5.) si praedia praebent quidem aliquid, sed non aestimabilem partem honestae sustentationis, nec spem acquirendi brevi plus.

§ 222 Meminerint etiam pensionem habentes super beneficio, sese, sub onere restitutionis, teneri ad dicendum Officium B. Virginis Mariae, uti decernit Pius V. ubi supra. Beneficiati autem meminerint se officio non satisfacere, Horas per alium recitando, etiam si studio litterarum vacent. Contrariam namque propositionem Alexander VII. condemnavit. Sicut & hanc: *Restitutio fructuum, ob omissionem Horarum, suppleri potest per quascumque elemosinas, quas antea Beneficiarius de fructibus beneficii sui fecerit.*

§ 223 Denique meminerint Beneficiati, sese esse obligatos ad restitutionem omnium fructuum perceptorum ex beneficio, quo legitime provisi non fuerunt. Quod etiam legitime provisi, Ecclesiae, vel pauperibus restituere teneantur quidquid de superfluo beneficiorum suorum male impenderunt in usus profanos, vel ad ditandos consanguineos suos, probatum habes supra cap. . . .

§ 224 Siquis contra haecenus dicta objiciat 1°. perceptionem unius, vel duorum ducatorum, non esse proportionatam tanto oneri, quotidianae scilicet recitationis Horarum. 2°. Apostolum 1. Cor. 9. dicere, quod *nemo militat suis stipendiis unquam. . . . Qui in sacratio operantur, quae de sacratio sunt, edunt; & qui altari servant, cum altari participant.*

Ad 1um. respondeo negando suppositum, quod utique recitationis onus impositum sit ratione fructuum, eorumque perceptio causa sit istius oneris. Non est sic: quia prima causa, ex qua profluit obligatio recitationis Horarum, est titulus beneficii, & conditio status Beneficiati. Siquidem beneficium datur propter officium; ipsa vero fructuum perceptio, sicut posterior est beneficio, ita & officio: siquidem fructus beneficiales dantur propter officium, non contra. Quodque Ecclesia obligare possit ad officium, nullam habet rationem proportionis officii cum fructibus, vel eorum quantitatis, patet in insignitis Ordine sacro, quos ad Officium quotidie recitandum obligat, etiam si nullum beneficium, nullosque proventus ab Ecclesia habeant, nec de altari, sed suis stipendiis vivant. Et hinc

§ 225 Ad 2um. respondeo, ex loco illo Apostoli esse quidem consequens, quod aequum sit ut Clerici Beneficiati, aliunde non habentes unde sustententur, aliquid sustentationis ab Ecclesia accipiant, quia Officium recitant: sed quia Officii recitandi obligatio primario oritur ex beneficii titulo, conditioneque, &

statu Beneficiatorum, uti dixi; ab obligatione illa liberi non sunt, hoc ipso quod congruam sustentationem ab Ecclesia non recipiunt.

CAPUT CXXVII.

Quicumque non solvunt decimas legitime debitas, vel eas fraudant in quantitate, vel qualitate requisita, tenentur ad restitutionem.

Ratio est, quia negari non potest, decimas jure divino & humano Ecclesiae debitas esse; eosque contra iustitiam peccare, furisque quodammodo sacrilegi reos esse, qui non solvunt: cum Deo & Ecclesiae id surripiant quod ipsi consecratum est. Nam, ut Augustinus ait serm. 219. de temp. *decima ex debito requiruntur, & qui eas dare noluerit, res alienas (quae Dei sunt) invasit.* Refertur can. *decima* 16. q. 1. Et can. in *legibus* 12. q. 11. *Siquis quoad Deo consecratum est, rapuerit, vel consenserit facientibus, ut sacrilegus iudicetur, & damnum in quadruplum restituat, & canonicè puniatur.* Et can. *qui abstulerit* ibidem: *Qui Christi pecunias (id est oblationes, & eadem ratio est de decimis) & Ecclesiae rapit, auferit, vel fraudat, homicida est.* Nec a restitutione immunes sunt, qui decimas quidem solvunt ex parte, sed non in debita mensura, vel qualitate, sed de deterioribus granis, quae habent in arca sua, vel debitam mensuram non implent, &c. Videant ipsi, num sic tractandus sit Deus: cum decimarum solutio debita sit Deo, uti declaratur in Concilio Tridentino sess. 25. de reform. c. 12. ubi & Augustini sententia proximè memorata refertur & confirmatur.

CAPUT CXXVIII.

Quisquis hominem iniuste occidit, mutilavit, vulneravit, verberavit, tenetur ad restitutionem.

Per injustum homicidium & mutilationem duplex inferitur damnum, personale scilicet & reale. *Personale* est ipsa ablata vita per homicidium, vel membri per mutilationem, vel convenientis usus membri per vulnerationem. *Reale* est privatio commodorum realium, quae acquisita fuissent per continuationem vitae, vel illaefam corporis integritatem, cuiusmodi damna sunt operarum jactura, lucra cessantia, damna emergentia, &c.

Quod ergo homicida, &c. teneatur ad restitutionem damnorum realium, Authores satis conveniunt, & a nobis probabitur infra. Et in eodem quidem bonorum genere non teneri, constat ex eo quod vita semel ablata, sicut & brachium semel abscissum, reddi non possit. Sed controversia solemniss est, an restituere teneatur aliquid in alio bonorum genere pro damno personali, sive pro